

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ПОГОРІЛА СВІТЛАНА ГРИГОРІВНА

УДК 378.22:33:338.22

**ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДГОТОВКА МАГІСТРІВ З ЕКОНОМІКИ І
ПІДПРИЄМНИЦТВА У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2014

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Національному авіаційному університеті, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
Барановська Лілія Володимирівна,
Національний авіаційний університет,
професор кафедри педагогіки та психології
професійної освіти, м. Київ.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор

Савенкова Людмила Олексіївна

Державний вищий навчальний заклад «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», завідувач кафедри педагогіки та психології

кандидат педагогічних наук, доцент

Кустовська Ірина Михайлівна

Хмельницький національний університет, доцент
кафедри практики іноземної мови та методики викладання

Захист відбудеться 26 червня 2014 року о 14 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 26.062 у Національному авіаційному університеті за адресою: 03680, м. Київ-58, пр. Космонавта Комарова, 1, ауд. 1.209.

З дисертацією можна ознайомитись в бібліотеці Національного авіаційного університету (03680, м. Київ-58, пр. Космонавта Комарова, 1).

Автореферат розіслано 26 травня 2014 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Н.В. Ладогубець

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Реформування вищої освіти, суттєві перетворення в економіці та зміни суспільних цінностей і потреб вимагають підвищення якості професійно-педагогічної підготовки студентів ОКР магістр, якими здебільшого поповнюється і поновлюється склад науково-педагогічних працівників ВНЗ. Однак система формування викладача вищої школи, яка існує у закладах вищої освіти, не забезпечує належної готовності випускників магістратури до практичної професійно-педагогічної діяльності. Особливо гостро постає питання щодо підготовки в цих закладах компетентних викладачів економічних дисциплін. У діючій системі підготовки магістрів з економіки і підприємництва у ВНЗ зроблено акценти на професійній складовій навчання, де знання, уміння і навички є критерієм успішності навчання та результативності їхньої професійної підготовки. А тому вони після закінчення ВНЗ є майже самодостатніми фахівцями з економіки підприємств, фінансів, обліку та аудиту, однак при виконанні обов'язків науково-педагогічних працівників більшість із них зустрічаються з труднощами, пов'язаними з організацією навчальних занять; мають проблеми із встановлення психологічної взаємодії зі студентами, у них відсутній досвід оперування педагогічно доцільним методичним інструментарієм, який оптимізував би навчально-пізнавальну діяльність майбутніх фахівців. Усе це зумовлює потребу здійснення цілеспрямованої професійно-педагогічної підготовки магістрів з економіки і підприємництва у вищому навчальному закладі.

Питання професійно-педагогічної підготовки (ППП) є досить складним та багатогранним, про що свідчать результати численних досліджень учених. Вивченням проблеми професійної діяльності займалися М. Дяченко, І. Зязюн, Л. Кандибович, Л. Кондрашова та ін.; проблему формування особистості викладача вищої школи та аналіз його педагогічної діяльності досліджували Л. Барановська, В. Бобрицька, О. Гура, В. Галузинський, В. Гриньова, О. Дубасенюк, І. Зязюн, М. Євтух, О. Мороз, Н. Ничкало, О. Пехота, Н. Половнікова, В. Семиченко, В. Сластьонін, Г. Троцько та ін.; розвиток творчості особистості вчителя в процесі професійної підготовки у ВНЗ - Т. Волобуєва, Д. Іванова, Н. Кічук, О. Сисоєва та інші; теоретико-методичні основи підготовки вчителів у педагогічних навчальних закладах були предметом дослідження Н. Воскресенської, С. Гончаренка, А. Лисенко, Н. Максименко, Ю. Пелеха, Л. Романишиної, Г. Тарасенко, В. Штифурак, Б. Шияна та інших; основам методики викладання у вищих непедагогічних навчальних закладах приділяли увагу Н. Булгакова, О. Вербило, В.Рахманов та інші; формування педагогічної майстерності та культури майбутніх вчителів досліджували О. Гомонюк, Л. Кекух, О. Кілініченко, І. Ковальова, О. Кошелєв, А. Луцюк, Р. Роман, С. Швидка та інші. Над теоретичними та методичними основами вдосконалення якості економічної освіти працювали В. Бобров, А. Дзундза, Д. Колотило, І. Прокопенко, В. Соколінський, В. Стрельников, С. Тарасова та інші. Підготовка студентів економічних спеціальностей до педагогічної діяльності розглядається в наукових працях Л. Савенкової, Г. Ковальчук, М. Артюшиної, І. Балягіної, М. Богорадта інших учених.

Аналіз результатів психолого-педагогічних досліджень свідчить про аспектність вивчення проблеми підготовки викладача в умовах ВНЗ. Проблема професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців з економіки підприємств не була об'єктом спеціального дослідження. Однак у системі вищої економічної освіти сьогодні існує гостра потреба у високоякісному професійно-педагогічному забезпеченні організації, змісту, методики навчання майбутніх економістів з огляду на відсутність психолого-педагогічного, методичного, знанневого та діяльнісного досвіду у викладачів економічних дисциплін.

Необхідність поліпшення якості професійно-педагогічної підготовки магістрів з економіки і підприємництва зумовлена суперечностями, виявленими між потребою суспільства у високоінтелектуальних, майстерних, толерантних науково-педагогічних працівниках, здатних забезпечити формування студента як самостійної особистості та конкурентоспроможного фахівця, й недостатнім рівнем його професійно-педагогічної підготовки в умовах навчання у вищому непедагогічному навчальному закладі; між об'єктивною потребою ВНЗ у викладачах економічних дисциплін, спеціально підготовлених до науково-педагогічної діяльності, і станом їхньої готовності до неї; між соціальним замовленням на підготовку компетентних фахівців з економіки та недостатнім рівнем її науково-педагогічного забезпечення; між значним педагогічним потенціалом форм і методів навчання та реальною практикою їх застосування у навчальному процесі з підготовки магістрів з економіки і підприємництва.

Актуальність проблеми професійно-педагогічної підготовки магістрів з економіки і підприємництва, аспектність її дослідження вченими, наявність суперечностей у системі фахової підготовки студентів магістратури зумовили вибір теми дослідження – **«Професійно-педагогічна підготовка магістрів з економіки і підприємництва у вищому навчальному закладі»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри педагогіки та психології професійної освіти Гуманітарного інституту Національного авіаційного університету «Інноваційні технології оцінювання успішності виконавських умінь студентів» (№ 72А/12.02.02 на 2010-2012рр.) та «Психолого-педагогічні умови реалізації компетентнісної парадигми освіти у ВНЗ» (№ 24 / 12.02.02 на 2012-2014 рр.).

Тему дослідження затверджено рішенням Вченої ради Гуманітарного інституту Національного авіаційного університету (протокол № 4 від 10.04.2013 року); її узгоджено Міжвідомчою радою з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук НАПН в Україні (протокол № 8 від 30.11.2010 року).

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці ефективності професійно-педагогічної підготовки магістрів з економіки і підприємництва у вищому навчальному закладі.

Відповідно до поставленої мети сформульовано **завдання дослідження:**

1. здійснити аналіз дослідженості проблеми в педагогічній теорії та практиці, визначити методологічні підходи до здійснення професійно-педагогічної підготовки майбутніх магістрів з економіки і підприємництва у ВНЗ;

2. дослідити стан професійно-педагогічної підготовки магістрів з економіки і підприємництва у вищому навчальному закладі;

3. обґрунтувати критерії й показники для визначення рівнів ефективності професійно-педагогічної підготовки магістрів з економіки і підприємництва;

4. визначити педагогічні умови професійно-педагогічної підготовки магістрів з економіки і підприємництва та її спрямованість;

5. розробити та експериментально перевірити ефективність моделі професійно-педагогічної підготовки магістрів з економіки і підприємництва у ВНЗ;

6. підготувати методичні рекомендації з професійно-педагогічної підготовки магістрів з економіки і підприємництва у вищому навчальному закладі.

Об'єктом дослідження є фахова підготовка магістрів з економіки і підприємництва у вищому навчальному закладі.

Предмет дослідження – зміст, форми та методи професійно-педагогічної підготовки магістрів з економіки і підприємництва у вищому навчальному закладі.

Для вирішення завдань дослідження використовувався комплекс взаємопов'язаних **методів наукового дослідження**:

- *теоретичні* (аналіз, синтез, порівняння, класифікація та систематизація результатів психолого-педагогічних досліджень, періодичних видань, нормативних документів, програм, дисертаційних робіт) - для вивчення стану досліджуваної проблеми та визначення напрямів її вирішення; обґрунтування та доведення гіпотези дослідження; виокремлення критеріїв, показників для визначення рівнів сформованості готовності магістрів з економіки і підприємництва до професійно-педагогічної діяльності;

- *емпіричні* (педагогічне спостереження, бесіди, анкетування, опитування, тестування, метод групових експертних оцінок, метод самооцінки, метод аналізу продуктів навчальної діяльності) – для перевірки ефективності розробленої моделі ППП та дослідження стану сформованості готовності магістрів з економіки і підприємництва до професійно-педагогічної діяльності;

- *експериментальні* (констатувальний, формувальний та контрольний етапи педагогічного експерименту, метод моделювання та прогнозування, метод case-study, метод рольової гри, метод рольових тріад, «мозковий штурм», дискусії, аналіз конкретних ситуацій, портфоліо) – з метою реалізації моделі професійно-педагогічної підготовки магістрів з економіки і підприємництва у ВНЗ та перевірки її ефективності;

- *методи математичної статистики* (критерій Пірсона, критерій Стюдента), які дозволили узагальнити, проаналізувати та науково описати отримані дані, довести достовірність отриманих результатів педагогічного експерименту.

Експериментальною базою дослідження були Білоцерківський національний аграрний університет, Білоцерківський інститут економіки та управління вищого навчального закладу «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», Уманський національний університет садівництва, Національний авіаційний університет.

Усього на різних етапах дослідження в експерименті взяли участь 242 магістри з економіки і підприємництва та 22 викладачі економічних дисциплін. У формульованому етапі експерименту взяли участь 92 студенти, які навчалися за ОКР магістр.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що *вперше*:

- визначено та обґрунтовано педагогічні умови, які забезпечують успішну підготовку магістрів з економіки і підприємництва до викладацької діяльності: зорієнтованість діяльності науково-педагогічних працівників на підготовку магістрів з економіки і підприємництва до професійно-педагогічної діяльності, вмотивованість навчальної діяльності магістрів на оволодіння педагогічним фахом; поєднання педагогічної та психологічної складових змісту професійно-педагогічної підготовки магістрів з економіки і підприємництва; використання форм організації та методів навчання, спрямованих на ефективну професійно-педагогічну підготовку магістрів з економіки і підприємництва;

- розроблено та впроваджено у навчальний процес ВНЗ модель професійно-педагогічної підготовки майбутніх магістрів з економіки і підприємництва, складовими якої є цільовий, змістово-процесуальний та результативний блоки;

- уведено до наукового обігу поняття «професійно-педагогічна підготовка магістрів з економіки і підприємництва у ВНЗ», «професійно-педагогічна готовність магістрів з економіки і підприємництва»;

- уточнено зміст поняття «педагогічні умови формування магістрів як викладачів вищої школи»;

обґрунтовано:

- критерії, показники для визначення рівнів сформованості професійно-педагогічної готовності магістрів з економіки і підприємництва;

подальшого розвитку набули:

- зміст, форми та методи професійно-педагогічної підготовки магістрів з економіки і підприємництва у вищому навчальному закладі.

Практичне значення одержаних результатів полягає у впровадженні в навчальний процес ВНЗ моделі ППП майбутніх магістрів з економіки і підприємництва; методичних рекомендацій для викладачів з професійно-педагогічної підготовки магістрів з економіки і підприємництва; у розробці і впровадженні спецкурсу «Професійно-педагогічна підготовка магістрів з економіки і підприємництва у ВНЗ»; у використанні розробленої в процесі навчання студентів системи ситуацій педагогічного та професійного змісту.

Основні результати дисертаційного дослідження *впроваджено* унавчально-виховний процес Білоцерківського національного аграрного університету (акт впровадження №01-12/379 від 17.05.2013), Національного авіаційного університету (акт впровадження від 20.11.13), Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» (акт впровадження № 1/25 – 172 від 20.05.14), Білоцерківського інституту економіки та управління вищого навчального закладу ВМУРЛ «Україна» (акт впровадження від 26.09.13), Уманського національного університету садівництва (акт впровадження від 11.12.13).

Особистий внесок здобувача. У методичних рекомендаціях до написання магістерських робіт для студентів спеціальності «Фінанси», підготовлених у

співавторстві з П. Юхименком, Л. Романенко, М. Півтораком, О. Загурським, О. Затварською, А. Погорілим, В. Гошовською, В. Цибок, С. Бойко, Л. Ревою, автором розроблено тему 3.1. до розділу III - «Мова і стиль магістерської роботи». У науковій статті «Стан готовності магістрів з економіки і підприємництва до професійно-педагогічної діяльності», написаній у співавторстві з Л. Барановською, автору належить обґрунтування результатів проведеного дослідження стану готовності магістрів з економіки і підприємництва до професійно-педагогічної діяльності.

Достовірність результатів дисертаційного дослідження забезпечується теоретичною та методологічною обґрунтованістю його вихідних положень, використанням комплексу наукових методів, адекватних меті, предмету та завданням дослідження; репрезентативністю вибірки учасників педагогічного експерименту, кількісним та якісним аналізом отриманих результатів за допомогою методів математичної статистики, досягнутою ефективністю дослідження.

Апробація результатів дослідження. Основні положення, висновки, рекомендації та результати дослідження доповідалися й обговорювалися на науково-практичних конференціях різного рівня: *міжнародних*: Міжнародна науково-практична конференція молодих учених, аспірантів та докторантів «Наукові пошуки молоді у третьому тисячолітті» (Біла Церква, 2008, 2013); Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми» (Вінниця, 2008); Міжнародна науково-практична конференція «Викладач і студент: суб'єкт-суб'єктні відносини» (Черкаси, 2008); VI Міжнародна науково-методична конференція «Духовно-моральне виховання і професіоналізм особистості в сучасних умовах» (м. Вінниця, 2009); Міжнародна науково-методична конференція «Духовно-моральне виховання і професіоналізація особистості: виклики XXI століття» (Вінниця, 2010); Перша Міжнародна науково-практична конференція «Інтеграція вищої школи України до європейського та світового освітнього простору» (Київ, 2012); Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми вищої професійної освіти» (Київ, 2013); *всеукраїнських*: Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні проблеми вищої професійної освіти України» (Київ, 2010, 2011, 2012); Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю «Актуальні питання теорії та практики психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців» (Хмельницький, 2013); *державних*: VI Державна науково-практична конференція «Аграрна наука – виробництву» (Біла Церква, 2007, 2008); Державна науково-практична конференція «Актуальні питання освіти та мовознавства у вищій школі» (Біла Церква, 2009); Державна науково-практична конференція «Актуальні питання лінгвістики та педагогіки» (Біла Церква, 2011); Державна науково-практична конференція молодих учених, аспірантів і докторантів «Наукові пошуки молоді у третьому тисячолітті» (Київ, 2012); Державна науково-практична конференція «Аграрна наука – виробництву: актуальні питання лінгвістики та педагогіки» (Біла Церква, 2012); Державна науково-практична конференція «Психолого-педагогічні, лінгвістичні та історико-філософські дослідження в сучасних умовах» (Біла Церква, 2013).

Публікації. Основні результати дисертаційного дослідження висвітлено в 23 наукових працях, серед яких 21 одноосібна; з них 10 статей опубліковано в наукових фахових виданнях, затверджених ДАК України; 1 – у фаховому виданні іноземної держави; 10 – у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій, а також у 2 навчально-методичних працях, одна з яких видана у співавторстві.

Структура і обсяг дисертації зумовлені логікою дослідження. Вона складається зі вступу, трьох розділів, висновків до них, загальних висновків; списку використаних джерел, який містить 246 найменувань, із них 13 – іноземними мовами; 15 додатків на 40 сторінках. Дисертація містить 7 таблиць, 5 рисунків. Загальний обсяг дисертації – 256 сторінок, із них 185 сторінок – основного тексту.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність проблеми дослідження, розкрито ступінь її розробленості; сформульовано мету, завдання дослідження; визначено об'єкт, предмет, методи дослідження; проаналізовано джерельну базу, розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів; подано відомості про апробацію результатів дослідження та їх упровадження в навчальний процес закладів вищої освіти.

У першому розділі **«Теоретико-методологічні основи професійно-педагогічної підготовки магістрів з економіки і підприємництва»** охарактеризовано ППП магістрів як педагогічну проблему, розглянуто та обґрунтовано методологічні підходи до її здійснення у закладах вищої освіти; проаналізовано стан професійно-педагогічної підготовки майбутніх магістрів з економіки і підприємництва у ВНЗ.

Сучасний розвиток ринкових відносин, кардинальні зміни в освіті висувають високі вимоги до магістрів з економіки і підприємництва, майбутніх викладачів економічних дисциплін, щодо ґрунтовності їхніх професійних знань на рівні світових стандартів, сформованості в них педагогічної майстерності, масштабності інтелектуального потенціалу. Оскільки майбутні викладачі матимуть справу з педагогічною діяльністю, яка є одним із різновидів професійної, то у своєму дослідженні ми використовуємо поняття «професійно-педагогічна діяльність» (І. Зязюн). Така номінація вказує також на те, що викладач як суб'єкт цієї діяльності має бути професіоналом, компетентним педагогом та економістом.

У теорії та практиці вищої освіти зафіксовано значний досвід щодо дослідження різних аспектів професійної підготовки майбутніх фахівців економічної галузі (удосконалення теоретичної складової формування фахівця, розвиток практичних умінь засобами контекстного навчання з використанням інформаційних технологій; формування в майбутніх економістів професійно важливих якостей, розвиток їхніх комунікативних умінь та здібностей). Однак проблема ППП магістрів з економіки і підприємництва не була предметом спеціального дослідження.

Установлено, що найважливішими завданнями підготовки магістрів з економіки і підприємства до професійно-педагогічної діяльності є опанування ними основних стратегій організації навчальної діяльності на основі принципу

бінарності, мета використання яких полягає в розвитку магістра як фахівця економічної галузі та формування його як науково-педагогічного працівника; засвоєння ним особливостей методики викладання економічних дисциплін у ВНЗ. Обґрунтовано, що методологічно засадовими для реалізації цих завдань ППП магістрів з економіки і підприємництва можуть бути особистісно зорієнтований, комунікативний, діяльнісний та контекстний підходи, які забезпечують успішність і всебічність процесу формування в них готовності до такого виду діяльності.

Уведено до наукового обігу поняття *«професійно-педагогічна підготовка (ППП) магістрів з економіки і підприємництва у ВНЗ»* – це цілеспрямований динамічний процес формування магістрів з економіки і підприємництва у ВНЗ як науково-педагогічних працівників, здатних до викладання дисциплін фахового спрямування, керівництва дослідницькою діяльністю студентів та проведення науково-пошукової роботи.

Дослідження стану підготовки магістрів з економіки і підприємництва до професійно-педагогічної діяльності у ВНЗ було здійснено на констатувальному етапі педагогічного експерименту, який мав на меті виявити ставлення студентів до якості професійно-педагогічної підготовки у ВНЗ, визначити складові успішності професійно-педагогічної діяльності; виявити основні проблеми у професійно-педагогічній діяльності викладачів економічних дисциплін; окреслити основні напрями, засоби вдосконалення ППП магістрів та викладачів економічних дисциплін. Було виявлено, що цілеспрямована ППП магістрів з економіки і підприємництва не здійснювалася. Водночас викладачі, які забезпечували фахову підготовку студентів, та брали участь в експерименті, зустрічаються з труднощами, пов'язаними з організацією навчальної діяльності, встановленням комунікативного зв'язку зі студентами, дидактичним забезпеченням проведення занять з дисциплін фахової спрямованості. Студенти вказали на недостатній рівень методичного та психологічного забезпечення навчального процесу, відсутність у викладачів фахових дисциплін комунікативних знань та знань щодо специфіки педагогічної діяльності; виявили готовність до професійно-педагогічної підготовки, набуття спеціальних знань та умінь і досвіду для здійснення викладацької діяльності. Аналіз основних положень Закону України «Про вищу освіту» дозволив виявити правову основу для здійснення ППП магістрів, оскільки ним передбачена можливість обіймати випускниками магістратури посади науково-педагогічних працівників.

У змісті першого розділу відображено результати виконання першого та другого завдань дисертаційного дослідження.

У другому розділі **«Методичні засади професійно-педагогічної підготовки магістрів з економіки і підприємництва»** обґрунтовано педагогічні умови ППП магістрів з економіки і підприємництва, критерії, показники для визначення рівнів сформованості професійно-педагогічної готовності магістрів з економіки і підприємництва; представлено розроблену в процесі проведення дослідження експериментальну модель ППП майбутніх магістрів з економіки і підприємництва у вищому навчальному закладі; визначено компоненти спрямованості цієї підготовки у ВНЗ.

У ході дослідження було висунуто припущення, що ППП магістрів з економіки і підприємництва буде ефективною за таких педагогічних умов:

зорієнтованість діяльності науково-педагогічних працівників на підготовку магістрів з економіки і підприємництва до професійно-педагогічної діяльності, вмотивованість навчальної діяльності магістрів на оволодіння педагогічним фахом, поєднання педагогічних та психологічних складових змісту професійно-педагогічної підготовки магістрів з економіки і підприємництва; використання форм організації, методів навчання, спрямованих на ефективну професійно-педагогічну підготовку магістрів з економіки і підприємництва. Упровадження в практику організації навчального процесу магістрів з економіки і підприємництва зазначених умов значною мірою підвищить якість професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців.

Обґрунтовано критерії для визначення рівнів професійно-педагогічної готовності магістрів з економіки і підприємництва: *мотиваційний* (відображає наявність стійких мотивів, цілей, потреб, сформованість професійних і пізнавальних інтересів до викладацької діяльності); *когнітивний* (охоплює знання про професійно-педагогічну діяльність, про зміст підготовки студентів у ВНЗ, про особистість студента як об'єкт та суб'єкт професійно-педагогічної діяльності, про психолого-педагогічні вимоги до особистості науково-педагогічного працівника як суб'єкта професійно-педагогічної діяльності); *діяльнісний* (представлений сукупністю умінь, необхідних для здійснення професійно-педагогічної діяльності), *рефлексивний* (здатність до самоорганізації, самовдосконалення, до адекватної самооцінки, критики та самокритики). Визначено та описано рівні сформованості готовності до професійно-педагогічної діяльності: *допрофесійний* (дуже низький, вихідний); *початкового володіння* (низький); *обмеженої сформованості* (середній); *достатньої сформованості* (високий). Уведено до наукового обігу поняття *«професійно-педагогічна готовність (ППГ) магістрів з економіки і підприємництва»*: це результат ППП. Він характеризується сформованістю спеціальних професійно-педагогічних знань, умінь і навичок студентів, які виявляються в досвіді їхньої пізнавальної та практичної активності, в досвіді творчого педагогічного мислення та в досвіді емоційного ставлення до професії викладача вищої школи.

Подано зміст розробленого спецкурсу «Професійно-педагогічна підготовка магістрів з економіки і підприємництва у ВНЗ», зорієнтованого на поглиблення педагогічної, психологічної та методичної складових експериментального навчання магістрів даної галузі з формування науково-педагогічного працівника, викладача економічних дисциплін. Зміст спецкурсу та створені в процесі проведення дослідження педагогічні умови сприяли формуванню в студентів досвіду когнітивної та практичної діяльності, творчого мислення та емоційного ставлення до майбутньої професійно-педагогічної діяльності. Передбачена реалізація програми спецкурсу в процесі здійснення аудиторної та позааудиторної (пошукова діяльність, робота з першоджерелами, складання портфолію, виконання індивідуальних завдань, творчих робіт, підготовка презентацій, розробка та добір матеріалів для мікровикладання) роботи студентів. Основу методичного забезпечення спецкурсу склали методичні рекомендації викладачам із ППП магістрів з економіки і підприємства, які мали практичну спрямованість, містили короткий виклад лекційного матеріалу, розгорнутий план практичних занять, завдання і запитання

для самоконтролю, методичні поради, індивідуальні завдання та завдання для самостійної роботи, творчі завдання, тести, контрольну роботу, літературу для вивчення матеріалу.

Визначено, що ППП магистрів з економіки і підприємництва у ВНЗ має бути спрямованою на формування в студентів досвіду пізнавальної діяльності, практичної діяльності, творчого педагогічного мислення, емоційно-оцінного ставлення до професії науково-педагогічного працівника.

Обґрунтовано модель ППП магистрів з економіки і підприємництва у ВНЗ з урахуванням вимог до фахових знань, умінь, навичок, професійно-педагогічних якостей та умов їх формування у процесі навчання магістрантів у ВНЗ. Запропонована модель становить єдність цільового блоку, що містить соціальне замовлення, мету та спрямованість професійно-педагогічної підготовки; змістово-процесуального, який включає методологічні підходи, принципи, зміст підготовки у ВНЗ, форми організації, методи та засоби навчання; результативного блоку, складовими якого є критерії ППГ, рівні, результат ППП (рис.1).

Таким чином, у другому розділі дисертації представлено результати виконання третього та четвертого завдань дисертаційного дослідження.

У третьому розділі **«Експериментальна перевірка ефективності професійно-педагогічної підготовки магистрів з економіки і підприємництва»** здійснено перевірку ефективності розробленої моделі професійно-педагогічної підготовки магистрів з економіки і підприємництва та проаналізовано результати експериментальної роботи.

Під час формувального експерименту здійснювалася експериментальна апробація ефективності розробленої моделі ППП магистрів з економіки і підприємництва у вищому навчальному закладі шляхом порівняння даних контрольної групи, в якій навчання здійснювалося за традиційною методикою, та експериментальної, де навчальний процес був зорієнтований на ППП. Водночас були створені педагогічні умови, які підвищували ефективність даного процесу. У формувальному етапі експерименту взяли участь 30 магистрів з економіки і підприємництва Навчально-наукового інституту економіки та бізнесу Білоцерківського НАУ та 15 студентів ОКР магістр Білоцерківського інституту економіки та управління вищого навчального закладу ВМУРЛ «Україна», які склали експериментальну групу (45 осіб). 47 магистрів Уманського національного університету садівництва із спеціальностей «Облік і аудит», «Фінанси і кредит», «Економіка підприємства» склали контрольну групу.

На заключній стадії формувального етапу педагогічного експерименту виявлені помітні зміни в рівнях професійно-педагогічної готовності магистрів за визначеними критеріями. Як показують дані рис.2, рис.3 щодо сформованості мотиваційного компонента, який перевірявся методом самооцінки, після проведення формувального етапу експерименту майже вдвічі зросла кількість студентів достатнього (високого) рівня в ЕГ (до експерименту 16,44%, після – 30,67%), тоді як у КГ відбулися незначні зміни (до експерименту 16,60%, після – 20,43%). Значно підвищився рівень обмеженої сформованості (середній) в ЕГ, якщо до експерименту він становив 32%, то після експерименту – 52,44%. Хоч і не так істотно, але дещо вищим став результат і в КГ – до експерименту -30,21%, після – 36,60%.

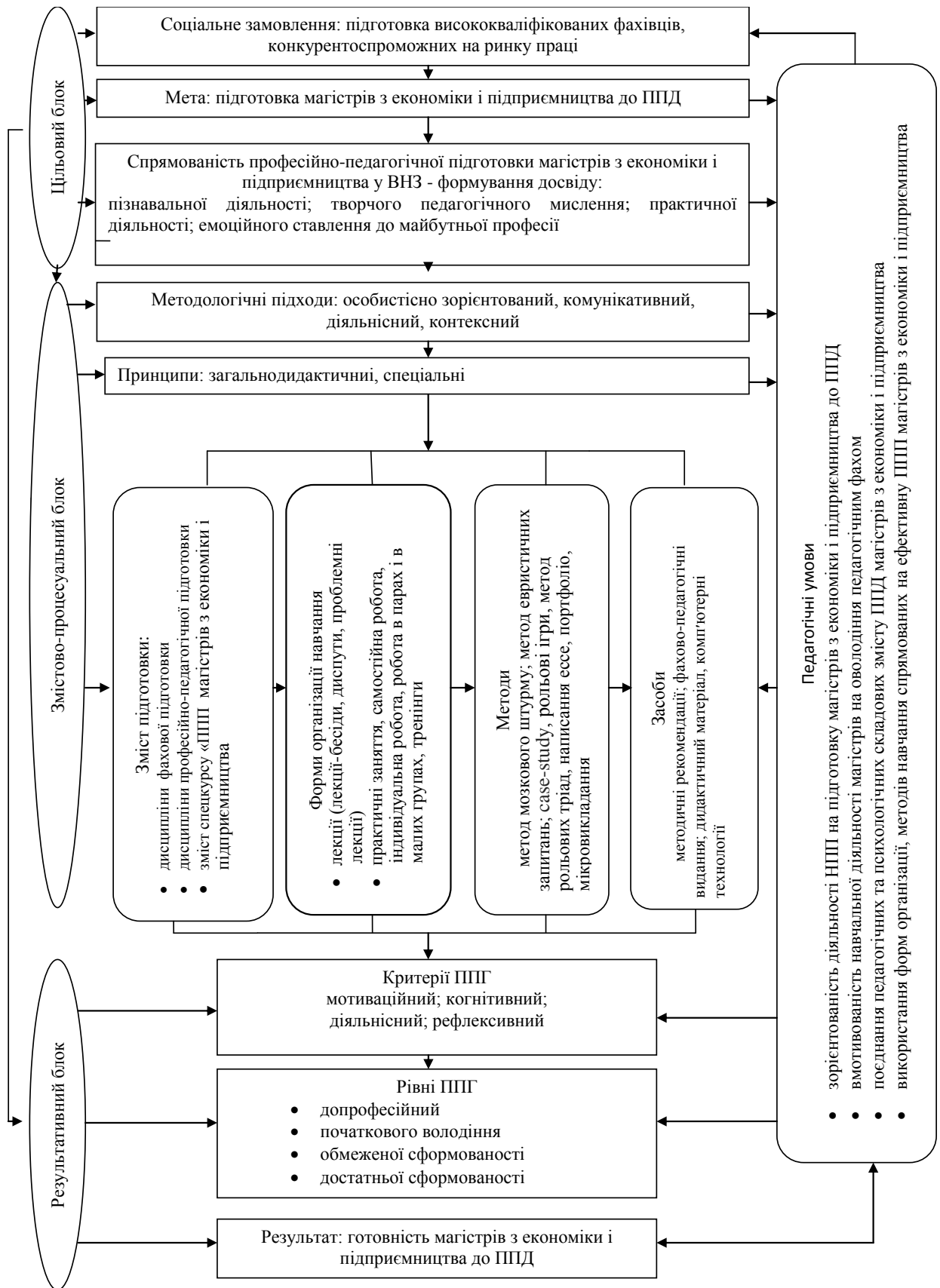

Рис.1. Модель професійно-педагогічної підготовки магістрів з економіки і підприємництва у ВНЗ.

Суттєво зменшився показник початкового (низького) рівня в студентів ЕГ: до експерименту – 42,22%, після – 16,44%. Таке зростання показників рівнів готовності до професійно-педагогічної діяльності за мотиваційним критерієм пов'язане з тим, що при викладанні спецкурсу в ЕГ проводилася цілеспрямована робота, яка сприяла формуванню професійних та пізнавальних інтересів магістрів до викладацької діяльності, самовдосконаленню та саморозвитку, схилила студентів до наукового та професійно-педагогічного пошуку.

Сформованість когнітивного та діяльнісного критеріїв перевірялася за допомогою комплексної контрольної роботи. Наведені дані свідчать, що після проведення формувального етапу експерименту результати сформованості когнітивного і діяльнісного компонентів ППГ в студентів ЕГ значно зросли, оскільки в ЕГ проводилися різні види занять, студентами виконувалися завдання творчого характеру на засвоєння знань про діяльність та особливості особистості науково-педагогічного працівника і студентів, знань щодо змісту підготовки та організації навчально-виховного процесу у ВНЗ, а також знань з психології педагогічної взаємодії та конфліктології.

Наведені показники рівнів готовності до професійно-педагогічної діяльності за рефлексивним критерієм, що перевірявся методом підготовки рефлексивного портфолію, свідчать також про позитивну динаміку. Привертає увагу той факт, що з 21,33% студентів ЕГ мали допрофесійний рівень ППГ на початку експерименту, після навчання за спеціальним курсом серед студентів даної групи за рефлексивним критерієм осіб з таким рівнем не виявлено. Це свідчить про те, що студенти ЕГ у процесі навчання за спецкурсом проявили відповідальність та креативність під час виконання індивідуальних та творчих завдань, навчилися адекватно оцінювати себе та своїх колег, сприймати критику, аналізувати та оцінювати роботу інших.

Проаналізувавши рівні сформованості різних компонентів готовності до професійно-педагогічної діяльності в студентів ЕГ та КГ після проведення формувального етапу експерименту, ми можемо зробити висновок, що всі показники професійно-педагогічної готовності в ЕГ є значно вищими, ніж у КГ (рис.2, рис.3).

З метою підтвердження статистичної значущості позитивних змін в оволодінні готовністю до професійно-педагогічної діяльності магістрів з економіки і підприємництва відносно розподілів частот використано критерій Пірсона, який статистично вказує на ці зміни. Для визначення статистичної достовірності різниці між середніми значеннями показників рівня сформованості професійно-педагогічної готовності в ЕГ та КГ нами було використано *t*-критерій Стьюдента.

Результати експериментального дослідження підтвердили продуктивність моделі професійно-педагогічної підготовки магістрів з економіки і підприємництва та ефективність впливу на даний процес визначених педагогічних умов.

Отримані під час проведення дисертаційного дослідження результати можуть бути використані в процесі ПППП магістрів з різних економічних спеціальностей, для написання методичних і навчальних посібників, підготовки наукових робіт із проблем формування фахівців і її педагогічного забезпечення.

Проведене нами дослідження не висвітлює всі аспекти проблеми професійно-педагогічної підготовки магістрів з економіки і підприємництва у ВНЗ.

Запропонована нами модель ППП є лише частиною складної та багатогранної роботи з підготовки майбутніх економістів до професійно-педагогічної діяльності. Перспективу подальших досліджень вбачаємо у використанні інтегративного підходу до формування науково-педагогічного працівника в галузевому ВНЗ, визначенні особливостей методичного забезпечення його підготовки на основі принципу бінарності.

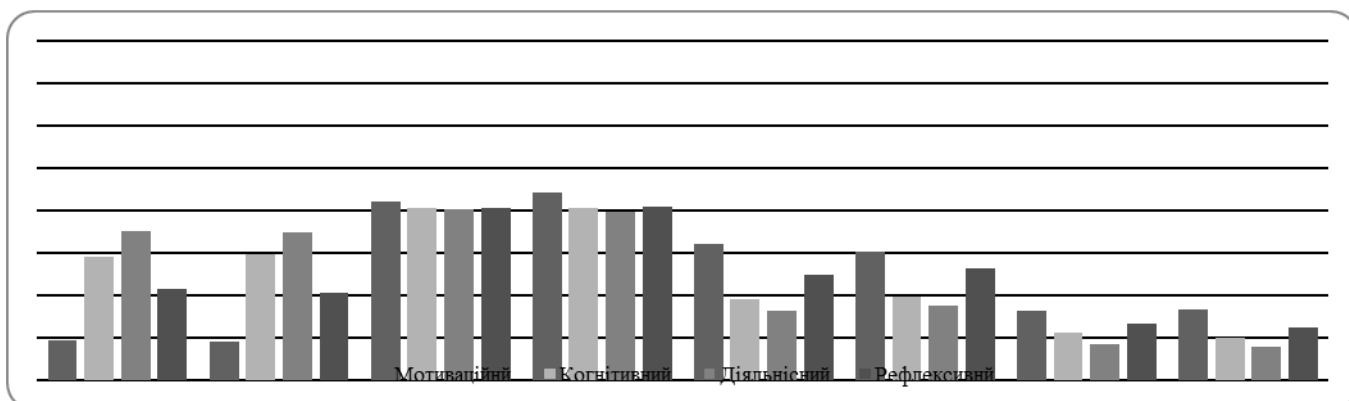

Рис.2. Рівні професійно-педагогічної готовності магістрів з економіки і підприємництва в ЕГ і КГ до проведення експерименту (%)

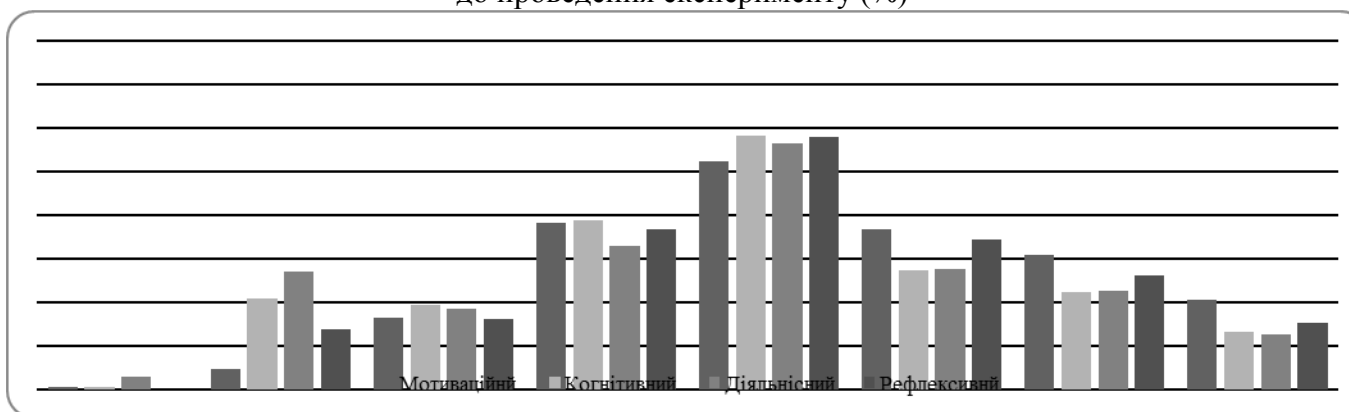

Рис.3. Рівні професійно-педагогічної готовності магістрів з економіки і підприємництва в ЕГ і КГ після проведення експерименту (%)

У **загальних висновках** викладено основні результати теоретичного та експериментального дослідження професійно-педагогічної підготовки магістрів з економіки і підприємництва у ВНЗ.

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні було визначено доцільність формування науково-педагогічного працівника в умовах магістратури, теоретично обґрунтовано модель професійно-педагогічної підготовки магістрів з економіки і підприємництва у вищому навчальному закладі та експериментально перевірено її ефективність.

1. Аналіз результатів спеціальних досліджень з проблеми професійно-педагогічної підготовки магістрів з економіки і підприємництва у вищому навчальному закладі, вивчення нормативних документів МОН України щодо підготовки студентів ОКР магістр у закладах вищої освіти, галузевого стандарту з підготовки фахівців галузі «Економіка і підприємство» дозволили виявити

інтерес учених до різних аспектів її організації та здійснення й відсутність систематизованого вивчення проблеми підготовки в умовах магістратури з економіки та підприємництва майбутніх викладачів економічних дисциплін.

Виявлено, що проблема професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців з економіки підприємств у ВНЗ не була об'єктом спеціального дослідження, хоча сьогодні існує гостра потреба у високоякісному педагогічному забезпеченні процесу формування спеціалістів для даної галузі, що зумовлено суперечністю між об'єктивною потребою ВНЗ у викладачах економічних дисциплін, спеціально підготовлених до науково-педагогічної діяльності, і реальним станом їхньої готовності до неї.

Визначено, що основними методологічними підходами до здійснення ППП магістра з економіки і підприємництва є особистісно зорієнтований, комунікативний, діяльнісний і контекстний.

2. Дослідження стану професійно-педагогічної підготовки магістрів з економіки і підприємництва у ВНЗ дало змогу виявити проблеми підготовки науково-педагогічних працівників до викладання навчальних дисциплін фахового спрямування у закладах вищої освіти, що є причиною виникнення труднощів в організації ними навчальної діяльності, встановлення психологічної взаємодії зі студентами, складнощів дидактичного характеру.

Отримані під час проведення констатувального етапу педагогічного експерименту дані щодо стану професійно-педагогічної підготовки магістрів з економіки і підприємництва у ВНЗ дозволили обґрунтувати доцільність здійснення цілеспрямованої, науково виваженої, методично забезпеченої їхньої підготовки до викладацької діяльності. Ці результати зумовили також необхідність визначення педагогічних умов її здійснення, обґрунтування критеріального апарату для виявлення її ефективності, окреслення змісту експериментального навчання майбутніх викладачів економічних дисциплін.

3. Для визначення рівнів сформованості компонентів професійно-педагогічної готовності магістрів з економіки і підприємництва обґрунтовано критерії: *мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, рефлексивний*. Кожен із них конкретизовано на основі відповідних показників. Так, *мотиваційний критерій* дає змогу з'ясувати ставлення майбутнього фахівця до професійно-педагогічної діяльності, виражає ступінь сформованості інтересу, позитивного емоційного ставлення до викладацької діяльності. Виявляється у прагненні оволодіти психолого-педагогічними знаннями і вміннями та сприяє саморозвитку, що є необхідною умовою професійного становлення та вдосконалення. Основними показниками *когнітивного критерію* є знання нормативної бази з організації навчально-виховного процесу, наукової діяльності та професійно-педагогічної підготовки студентів ОКР магістр у ВНЗ; знання про особистість студента як об'єкт та суб'єкт професійно-педагогічної діяльності, його вікові й індивідуально-психологічні особливості; знання про психолого-педагогічні вимоги до особистості науково-педагогічного працівника як суб'єкта професійно-педагогічної діяльності, знання з психології педагогічної взаємодії та педагогічної конфліктології; знання про новітні педагогічні технології; знання із змісту дисципліни, яка викладається. Показниками *діялісного критерію* є уміння виокремлювати компоненти змісту

професійної підготовки студентів та обґрунтовувати їхнє значення; уміння оперувати змістом нормативних документів, аналізувати особливості організації навчального процесу у ВНЗ; уміння обирати педагогічно доцільні форми організації навчальної діяльності та методи навчання студентів; уміння обирати методи та форми контролю навчальних досягнень об'єктів освітньої діяльності; уміння аналізувати, порівнювати та пропонувати до використання педагогічно та професійно доцільні технології навчальної роботи зі студентами, уміння визначати причини виникнення педагогічно-комунікативних бар'єрів та конфліктів у системі «викладач-студент», обирати стратегії їх конструктивного регулювання; уміння творчо мислити (здатність до варіативного вирішення педагогічних ситуацій та педагогічних задач, здійснення науково-пошукової діяльності); уміння працювати в колективі; уміння встановлення педагогічно доцільних стосунків; уміння прогнозувати результати педагогічної діяльності, уміння використовувати інформаційний ресурс. Основними показниками *рефлексивного критерію* визначено відповідальність, тактовність, толерантність, доброзичливість, комунікабельність; інтелектуальну мобільність; здатність до адекватної самооцінки, до самоорганізації, самовдосконалення та саморозвитку, здатність до критики та самокритики; емоційна усталеність, упевненість у собі, креативність.

Визначені критерії та показники використано для опису чотирьох рівнів професійно-педагогічної готовності магістрів з економіки і підприємництва: *допрофесійного* (дуже низького, вихідного), *початкового володіння* (низького), *обмеженої сформованості* (середнього), *достатньої сформованості* (високого).

4. На основі теоретичного дослідження проблеми ППП магістрів з економіки і підприємництва, результатів констатувального етапу експерименту з вивчення стану її здійснення у ВНЗ обґрунтовано *педагогічні умови* ефективного формування професійно-педагогічної готовності магістрів з економіки і підприємництва у закладі вищої освіти: зорієнтованість діяльності науково-педагогічних працівників на підготовку магістрів з економіки і підприємництва до професійно-педагогічної діяльності; вмотивованість навчальної діяльності магістрів на оволодіння педагогічним фахом; поєднання педагогічної та психологічної складових змісту професійно-педагогічної підготовки магістрів з економіки і підприємництва; використання форм організації та методів навчання, спрямованих на ефективну професійно-педагогічну підготовку магістрів з економіки і підприємництва. Результати проведення формувального етапу експерименту засвідчили, що обґрунтовані педагогічні умови суттєво стимулюють процес професійно-педагогічної підготовки магістрів з економіки і підприємництва, що наочно продемонстровано під час упровадження в навчальний процес з підготовки студентів за ОКР магістр з галузі «Економіка і підприємство» розробленого нами спецкурсу «Професійно-педагогічна підготовка магістрів з економіки і підприємництва».

5. Обґрунтовано та експериментально перевірено модель професійно-педагогічної підготовки магістрів з економіки і підприємництва у ВНЗ, яка складається з цільового, змістово-процесуального та результативного блоків. У *цільовому* блоці представлено мету та спрямованість професійно-педагогічної підготовки магістрів з економіки і підприємництва; у *змістово-процесуальному* -

принципи навчання, методологічні підходи, зміст підготовки, форми, методи, засоби навчання. *Результативний* блок містить критерії, рівні професійно-педагогічної готовності та результат професійно-педагогічної підготовки магістрів з економіки і підприємництва.

Про ефективність упровадження даної моделі в навчальний процес вітчизняних вищих навчальних закладів, які були експериментальною базою з професійно-педагогічної підготовки магістрів з економіки і підприємництва, та стимулювальний вплив на неї обґрунтованих нами педагогічних умов ППП і методичних рекомендацій з професійно-педагогічної підготовки магістрів свідчать результати проведення формувального етапу експерименту.

Аналіз результатів експериментальної роботи показав, що у студентів експериментальної групи відбулися суттєві зміни в рівнях готовності до професійно-педагогічної діяльності. У цій групі в порівнянні з результатами контрольних зрізів, здійснених до проведення експерименту, значно збільшилася кількість студентів із високим - 24, 37 % (до експерименту – 11,3%) та із середнім рівнями – 56, 44 % (до експерименту – 21,1 %) ППП. Суттєво зменшилася кількість студентів із низьким - 17, 85 % (до експерименту - 40,7%) та вихідним – 1, 33% (до експерименту – 27%) рівнями ППП.

Для визначення статистичної достовірності різниці між середніми значеннями показників рівнів сформованості професійно-педагогічної готовності в студентів ЕГ та КГ було обчислено *t*-критерій Стюдента, на основі якого зроблено статистично обґрунтований висновок про виявлені відмінності між середніми показниками рівнів готовності до професійно-педагогічної діяльності. Тому маємо підстави стверджувати, що розроблена нами модель і педагогічні умови, які були зреалізовані в процесі професійно-педагогічної підготовки студентів ЕГ, забезпечили вищу ефективність, ніж у КГ, оскільки сприяли підвищенню рівня готовності до професійно-педагогічної діяльності магістрів з економіки і підприємництва.

6. Розроблено й опубліковано методичні рекомендації з професійно-педагогічної підготовки магістрів з економіки і підприємництва для викладачів та студентів ОКР магістр, метою яких є надання методичної підтримки педагогам вищої школи із озброєння студентів ґрунтовними знаннями про особливості вищої освіти як педагогічної системи та підготовки майбутніх магістрів до організації і здійснення навчально-виховного процесу, до науково-пошукової роботи.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

1. Погоріла С. Г. Комунікативна активність студентів як сукупність навчальної діяльності / С. Г. Погоріла // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. пр. – Київ – Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2008. – Вип. 19. - С. 444-447.

2. Погоріла С. Г. Педагогічна майстерність викладача ВНЗ – об'єктивна передумова особистісно зорієнтованого навчання студентів / С. Г. Погоріла // Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки. – Черкаси, 2008. – Вип. 137. – С. 63-67.

3. Погоріла С. Г. Особистісно-професійна характеристика викладача вищого навчального закладу / С. Г. Погоріла // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2009. - №1. - С. 69-75.
 4. Погоріла С. Г. Досвід творчого педагогічного мислення як пізнавальний аспект діяльності викладача ВНЗ / С. Г. Погоріла // Нові технології навчання: зб. наук. пр. - Київ – Вінниця, 2009. – С. 270-274.
 5. Погоріла С. Г. Формування досвіду емоційного ставлення до майбутньої професії у студентів економічних спеціальностей / С. Г. Погоріла // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 16. – К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2010. – Вип. 12(22). - С. 43-47.
 6. Погоріла С. Г. Духовний компонент у структурі моделі науково-педагогічного працівника / С. Г. Погоріла // Духовно-моральне виховання і професіоналізація особистості: виклики 21 століття : матеріали 7 Міжнар. наук.-метод. конф. - Київ – Вінниця, 2010. – С. 161 – 166.
 7. Погоріла С. Г. Підвищення ефективності підготовки магістрів з економіки і підприємництва до професійної діяльності / С. Г. Погоріла // Вища освіта України. – 2012. - №1. - С. 370-376.
 8. Барановська Л. В. Стан готовності магістрів з економіки і підприємництва до професійно-педагогічної діяльності / Л. В. Барановська, С. Г. Погоріла // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. Михайла Коцюбинського : зб.наук. праць. – Вінниця : ТОВ «Нілан ЛТД», 2012. – Вип. 36. - С. 147 – 151.
 9. Погоріла С. Г. Критерії та показники ефективності професійно-педагогічної підготовки магістрів з економіки і підприємництва у ВНЗ / С. Г. Погоріла // Вища освіта України. - №2. – С. 56-62.
 10. Погоріла С. Г. Педагогічні умови формування магістрів з економіки і підприємництва як майбутніх викладачів вищої школи / С. Г. Погоріла // Наука і освіта: наук.-практ. журн. Півден. Наук. центру НАПН України. – 2013. - №3 / СХІІІ. - С. 128-132.
 11. Погорелая С. Г. Экспериментальная модель профессионально-педагогической подготовки будущих магистров по экономике и предпринимательству в высшем учебном заведении / С. Г. Погорелая // Актуальные проблемы гуманитарных и естественных наук. – 2014. - С. 141-144.
- Опубліковані праці апробаційного характеру:*
12. Погоріла С. Г. Особливості самоактуалізації викладача ВНЗ / С. Г. Погоріла // Наукові пошуки молоді у третьому тисячолітті: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених, аспірантів та докторантів. (Біла Церква, 15-16 травня 2008 р.). – Біла Церква, 2008. - С. 135.
 13. Погоріла С. Г. Комунікативна активність студентів як передумова успішної навчальної діяльності / С. Г. Погоріла // Аграрна наука - виробництво: матеріали VII державної науково-практичної конференції. (Біла Церква, 12-13 листоп. 2008 р.). – Біла Церква, 2008. - С. 180.
 14. Погоріла С. Г. Особливості педагогічної майстерності у ВНЗ / С. Г. Погоріла // Викладач і студент: суб'єкт – суб'єктні відносини: збірник матеріалів Міжнародної

науково-практичної конференції. (Черкаси, 27-28 листоп. 2008 р.). – Черкаси, 2008. - С. 175-176.

15. Погоріла С. Г. Професійна компетентність науково-педагогічного працівника як запорука успішної фахової підготовки / С. Г. Погоріла // Актуальні проблеми вищої професійної освіти України : матеріали наук.-прак.конф. (Київ, 25 - 26 березня 2010 р.). - К.: НАУ, 2010. – 94 с.

16. Погоріла С. Г. Проблеми професійно-педагогічної підготовки магістрів з економіки та підприємництва у ВНЗ / С. Г. Погоріла // Актуальні проблеми вищої професійної освіти України: матеріали наук.-прак. конф. (Київ, 24-25 березня 2011 р.). - К. : НАУ, 2011. –132 с.

17. Погоріла С. Г. Структура підготовки магістрів з економіки і підприємництва до професійно-педагогічної діяльності / С. Г. Погоріла // Актуальні проблеми вищої професійної освіти України: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. (Київ, 22-23 берез. 2012 р.). - К.: НАУ, 2012. – 117 с.

18. Погоріла С. Г. Формування професійно-педагогічних якостей – необхідна передумова підготовки майбутніх викладачів економічних дисциплін у ВНЗ / С. Г. Погоріла // Актуальні питання лінгвістики та педагогіки : матеріали держ.наук.-практ. конф. (Біла Церква, 9 листоп. 2011 р.). – Біла Церква, 2011. – С. 7-8.

19. Погоріла С. Г. Психолого-педагогічні умови формування магістрів з економіки та підприємництва як викладачів вищої школи / С. Г. Погоріла // Актуальні проблеми вищої професійної освіти: матеріали Міжнародної наук.-практ. конф. (Київ, 21-22 берез. 2013 р.). - К.: НАУ, 2013. – 160 с.

20. Погоріла С. Г. Формування професійно значущих якостей у майбутніх магістрів з економіки та підприємництва / С. Г. Погоріла // Актуальні питання теорії та практики психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю. (Хмельницький, 25-26 квітня 2013 р.). – Хмельницький: ХНУ, 2013. - С. 175.

21. Погорелая С. Г. Методологические подходы к профессионально-педагогической подготовке будущих магистров по экономике и предпринимательству / С. Г. Погорелая // Актуальные и научные вопросы и современные образовательные технологии: сб. науч. трудов по материалам Междунар.науч.-практ.конф.(Тамбов, 28 июня 2013 г.). – Тамбов, 2013.–Ч. 2. - С. 122-124.

Опубліковані навчально-методичні праці:

22. Погоріла С. Г. Методичні рекомендації з професійно-педагогічної підготовки для викладачів та студентів ОКР магістр напряму «Економіка і підприємництво» / С. Г. Погоріла. – Біла Церква, 2014. – 70 с.

23. Методичні рекомендації до написання магістерських робіт для студентів спеціальності «Фінанси»/ [П. І. Юхименко, Л. Ф. Романенко, М. В. Півторак, О. М. Загурський, С. Г. Погоріла та ін.]. – Біла Церква, 2013. – 58 с.

АНОТАЦІЯ

Погоріла С. Г. Професійно-педагогічна підготовка магістрів з економіки і підприємництва у вищому навчальному закладі. Дисертація на здобуття

наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти – Київ, 2014.

Дисертація присвячена професійно-педагогічній підготовці магістрів з економіки і підприємництва у вищому навчальному закладі.

У ході дослідження здійснено теоретичний аналіз проблеми професійно-педагогічної підготовки магістрів з економіки і підприємництва та обґрунтовано її доцільність; уточнено зміст поняття «педагогічні умови формування магістрів як викладачів вищої школи»; введено до наукового обігу поняття «професійно-педагогічна підготовка магістрів з економіки і підприємництва у ВНЗ» та «професійно-педагогічна готовність магістрів з економіки і підприємництва». Обґрунтовано та впроваджено у навчальний процес ВНЗ модель професійно-педагогічної підготовки магістрів з економіки і підприємництва та визначено зміст, засоби, форми й методи формування професійно-педагогічної готовності майбутніх фахівців. Виокремлено критерії, визначено рівні сформованості професійно-педагогічної готовності та обґрунтовано перелік показників щодо їх вимірювання; визначено методологічні підходи до професійно-педагогічної підготовки магістрів з економіки і підприємництва; виокремлено педагогічні умови, які забезпечують якісну професійно-педагогічну підготовку магістрів.

Педагогічний експеримент підтвердив ефективність моделі та визначених педагогічних умов професійно-педагогічної підготовки магістрів з економіки і підприємництва у вищому навчальному закладі.

Ключові слова: професійно-педагогічна підготовка, магістр з економіки і підприємництва, педагогічні умови, викладач вищого навчального закладу.

АННОТАЦІЯ

Погорелая С. Г. Профессионально-педагогическая подготовка магистров по экономике и предпринимательству в высшем учебном заведении. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования – Киев, 2014.

Диссертация посвящена профессионально-педагогической подготовке магистров по экономике и предпринимательству в высшем учебном заведении.

В первом разделе диссертации - «Теоретико-методологические основы профессионально-педагогической подготовки магистров по экономике и предпринимательству» осуществлен теоретический анализ проблемы профессионально-педагогической подготовки, доказана ее актуальность ввиду повышения требований к подготовке компетентного специалиста. Уточнено содержание ключевого понятия исследуемой темы: «педагогические условия формирования магистров как преподавателей высшей школы». Введены в научный оборот такие понятия: «профессионально-педагогическая подготовка магистров по экономике и предпринимательству в вузе» и «профессионально-педагогическая готовность магистров по экономике и предпринимательству». Исследование состояния профессионально-педагогической подготовки (ППП) магистров по экономике и предпринимательству в вузе позволило выявить проблемы

формирования магистранта как научно-педагогического работника и определить направления и средства усовершенствования этого процесса.

Во втором разделе - «Методические основы профессионально-педагогической подготовки магистров по экономике и предпринимательству» обосновано содержание профессионально-педагогической подготовки магистров по экономике и предпринимательству, определены средства, формы и методы формирования у них профессионально-педагогической готовности. Разработаны критерии (мотивационный, когнитивный, деятельностный, рефлексивный) и показатели для определения уровней профессионально-педагогической готовности: достаточной сформированности (высокий), ограниченной сформированности (средний), начального овладения (низкий), допрофессиональный (очень низкий).

Определены педагогические условия успешной профессионально-педагогической подготовки магистров по экономике и предпринимательству: ориентированность деятельности научно-педагогических сотрудников на подготовку магистров по экономике и предпринимательству к профессионально-педагогической деятельности; мотивированность учебной деятельности магистров на овладение педагогической специальностью; единство педагогической и психологической составляющих содержания профессионально-педагогической подготовки магистров по экономике и предпринимательству; использование форм организации, методов обучения, направленных на эффективную профессионально-педагогическую подготовку магистров по экономике и предпринимательству.

Внедрен в учебный процесс подготовки магистров по экономике и предпринимательству спецкурс «Профессионально-педагогическая подготовка магистров по экономике и предпринимательству».

Разработана и научно обоснована модель профессионально-педагогической подготовки магистров по экономике и предпринимательству в высшем учебном заведении с использованием деятельностного, личностно ориентированного, контекстного, коммуникативного подходов. Цель подготовки состоит в создании в процессе обучения магистров по экономике и предпринимательству таких педагогических условий, которые способствовали бы формированию у них готовности к профессионально-педагогической деятельности.

В третьем разделе – «Экспериментальная проверка эффективности профессионально-педагогической подготовки магистров по экономике и предпринимательству» изложены и проанализированы результаты экспериментального исследования. Анализ, проведенный с использованием методов математической статистики, определил позитивные изменения в уровнях сформированной готовности магистров по экономике и предпринимательству к профессионально-педагогической деятельности.

Ключевые слова: профессионально-педагогическая подготовка, магистр по экономике и предпринимательству, педагогические условия, преподаватель высшего учебного заведения.

SUMMARY

Pogorila S.G. Professional and pedagogical training of Masters in Economics and Entrepreneurship at higher educational establishments. The thesis for the Candidate's Degree in Pedagogic. – Speciality 13.00.04. – Theory and Methods of Professional Education. – National Aviation University. – Kyiv, 2014.

The thesis highlights professional and pedagogical training of Masters in Economics and Entrepreneurship at higher educational establishments.

This research provides a theoretical analysis of professional and pedagogical training problems of Masters in Economics and Entrepreneurship and proves its practicability; specifies the content of the term “pedagogical conditions for forming Masters as teachers of higher educational establishments”. Terms like “professional and pedagogical training of Masters in Economics and Entrepreneurship” and “professional and pedagogical readiness of Masters in Economics and Entrepreneurship” have been introduced into the research usage. The model of professional and pedagogical training of Masters in Economics and Entrepreneurship has been proved and implemented into the educational process of higher establishments. The content, means, forms and methods of forming professional and pedagogical readiness of the future specialists have been defined. The criteria have been singled out, the levels of professional and educational readiness have been defined and the list of indicators for their measuring worked out. Methodological approaches of professional and pedagogical training of Masters in Economics and Entrepreneurship were specified, pedagogical conditions that provide high quality professional and educational training of Masters were singled out.

The pedagogical experiment has proved the effectiveness of the experimental model and the specified pedagogical conditions for professional and pedagogical training of Masters in Economics and Entrepreneurship at higher educational establishments.

Key words: professional and pedagogical training, Master in Economics and Entrepreneurship, pedagogical conditions, teacher of higher educational establishment.